

میزان همگونی فهرست‌نویسی در کتابخانه‌های دانشگاهی و مراکز پژوهشی

دکتر نرگس نشاط

استادیار سازمان اسناد و کتابخانه ملی

چکیده

تحقیق حاضر بر آن است تا میزان همگونی فهرست‌نویسی منابع ایران‌شناسی کتابخانه‌های دانشگاهی و مراکز پژوهشی تهران را با کتابخانه ملی - به عنوان شاخص - مورد ارزیابی قرار دهد. به همین منظور، با استفاده از روش پیمایشی و تحلیل محتوا، برگه‌های فهرست‌نویسی ۱۲ کتابخانه (از سال ۱۳۶۲-۱۳۷۶)، که با موضوع تحت بررسی نزدیکی بیشتری داشتند، از نظر بیهوشناسی مؤلف، موضوع، و رده بندی مورد بررسی قرار گرفت و با استفاده از جداول آماری و نیز فرمول هوپر تجزیه و تحلیل گردید. یافته‌های تحقیق حاضر نشان می‌دهد که ۶۶/۶ درصد کتابخانه‌ها کمتر از ۵۰ درصد ناهمگونی در سرشناسی مؤلف دارند و نیز ۳۳/۳ درصد آنها دارای ۶۵/۵-۸۷/۵ درصد ناهمگونی هستند. به بیان دیگر، بیش از ۷۵ درصد کتابخانه‌ها دارای همگونی بالاتر از ۵۰ درصد در شناسی مؤلف هستند. اما از لحاظ موضوع در ۷۵ درصد کتابخانه‌ها بین ۶۰-۸۵ درصد ناهمگونی مشاهده شده است. ۹۱/۵ درصد کتابخانه‌ها دارای بیش از ۵۰ درصد ناهمگونی در شماره رده بندی بوده‌اند. در این میان، بیشترین ناهمگونی در سرشناسی اسامی به کتابخانه استاد دانش پژوه و کمترین ناهمگونی به پژوهشگاه علوم انسانی تعلق یافته است. بیشترین ناهمگونی در موضوع به کتابخانه دانشکده هنرهای زیبا و کمترین آن به پژوهشگاه علوم انسانی اختصاص دارد. بیشترین ناهمگونی در رده بندی به کتابخانه مرکز مطالعات عالی و بین‌المللی اختصاص دارد و کمترین آن در کتابخانه مجلس یافت شده است.

همچنین با بررسی هر یک از فهرست برگه‌ها در رده‌های ده‌گانه مشخص گردید که بیشترین ناهمگونی اسامی به رده ادبیات؛ بیشترین ناهمگونی موضوع و نیز بیشترین ناهمگونی رده بندی به رده فلسفه تعلق یافته است. در مجموع یافته‌ها نشان داد که ناهمگونی در شماره رده بندی (۷۲/۳ درصد) بیش از موضوع (۷۱ درصد)، و ناهمگونی در موضوع بیش از ناهمگونی در سرشناسی مؤلف (۵۰/۸ درصد) بوده است. کلید واژه‌ها: ناهمگونی. فهرست‌نویسی. رده بندی. کتابخانه دانشگاهی. کتابخانه ملی

مقدمه

رشد و توسعه علم نوین نه بدان سبب است که دانشمند امروزی دارای ذهنیت علمی والاتری است، بلکه از آن جهت است که بر انبوهی از تجربه‌ها و یافته‌های مدون پیشینیان تکیه دارد. فقدان کامل دانشمندان و متخصصان نیست که بدویت علمی را سبب می‌شود، بلکه آنچه چنین بدویتی را در پی دارد محرک آن آثار مکتوب و مضبوط علمی بازمانده در کتابخانه‌هاست.

آنچه در بالا مورد اشاره قرار گرفت، آرای صاحب نظران برجسته تاریخ و فلسفه علم است. رأی کسانی است که این واقعیت را در نظر و عمل دریافته و به این باور رسیده‌اند. نمی‌توان از حرکت علمی سخن گفت و نسبت به آنچه در گذشته دور و نزدیک روی داده است بی‌اعتنا ماند. هرگاه بپذیریم که علم فرایندی جاری و متحول است، این واقعیت را نیز بپذیرفته‌ایم که این جریان و تحول، زنجیره همبسته‌ای است که هر حلقه، خود متکی بر حلقه‌های قبلی و تکیه‌گاه حلقه‌های بعدی است.

آنچه از آثار و متون علمی بر جای مانده، حلقه‌های مورد اتکای تحقیق و حرکت علمی امروز و عنصر پیوند و ارتباط با حلقه‌های بعدی است. نقش و وظیفه ارتباطی هر یک از این حلقه‌ها ایجاب می‌کند که اتکاء تحقیق امروزی به آثار و مدارک پیشین از حد نیاز موردی و ویژه پژوهشی فراتر رود و به نوعی مسؤلیت اجتماعی برای محقق - به مثابه حلقه رابط - بدل شود (حری، ۱۳۷۷).

فهرست به معنای مجموعه‌ای مدون و منضبط از آثار مضبوط، زمینه یا زمینه‌های موضوعی خاص، هرگاه از جامعیت لازم برخوردار باشد، در واقع دانشمندان و متخصصان آن زمینه یا زمینه‌ها را با زنجیره حرکت‌های علمی پیشین پیوند می‌دهد و با سیم‌بندی علمی مکتوب و مضبوط آن زمینه آشنا می‌کند.

پدیده‌ای است که کتابخانه و فهرست‌های کتابخانه‌ای - با چنین نگرشی - شرط لازم تحقیق در هر حوزه علمی است، اما مراتب اهمیت آن به تناسب ویژگی‌ها و عملکرد هر حوزه متفاوت است. این تناسب زمانی که در مقیاس کشورهای، رو به رشد سنجیده می‌شود بعد تازه‌ای می‌یابد. زیرا، برآیند خصصت‌های ماهوی حوزه علمی از

یک سو، و ویژگی‌های علمی و فنی منطقه‌ای از سوی دیگر، وجه مشخصه‌ای را ترسیم می‌کند که تعیین‌کننده منزلت کتابخانه در فرایند تحقیق و توسعه در آن منطقه است. ارتباط، کانون تمام مرادوات اجتماعی است و با پیچیده‌تر شدن جوامع، ارتباط نیز جنبه‌ای تشکیلاتی یافته؛ اما وسایل ارتباطی پدیده‌ای استثنایی نیستند و جزئی از جریان تاریخ تحول بشری به شمار می‌روند و به همین لحاظ می‌توان جوامع انسانی را در مراحل مختلف تاریخی با توجه به مشخصات وسایل ارتباطی آنان مورد مطالعه قرار دارد. با این دیدگاه تمدن‌های ارتباطات شفاهی، تمدن‌های نوشته‌های دستی، و تمدن‌های نوشته‌های چاپی از یکدیگر تفکیک می‌گردند. امروزه نیز گفته می‌شود که انسان معاصر در عصر تمدن سمعی و بصری زندگی می‌کند و هم‌اکنون عصر تمدن ارتباطات الکترونیکی آغاز گردیده است؛ اما هرگز هیچ کدام از وسایل ارتباطی به‌طور کامل جای وسایل ارتباطی دیگر را نگرفته است. بلکه هر پیشرفت فنی، یک وسیله ارتباطی جدیدتر به وسایل قبلی افزوده است و بدین ترتیب وسایل ارتباطی را گوناگون‌تر کرده و امکانات انتقال پیام‌های قابل استفاده عموم را گسترش داده است (معمد نژاد، ص ۲۵۰-۲۷۷).

کتابداران به‌عنوان گروهی از ارتباط‌گران در بکارگیری و استفاده از وسایل ارتباط جمعی نقشی عمده دارند. آنچه پیش از این قلمرو توانگران و گروه روشنفکران بود اینک از طریق وسایل ارتباطی در اختیار میلیون‌ها نفر قرار گرفته است و اکنون کتابخانه‌ها و مراکز اسناد عمده‌ترین مراکز جهت دسترسی به اطلاعات سازمان یافته و ذخیره شده به شمار می‌روند. اما در کشورهای در حال توسعه وضعیت کتابخانه‌ها و مراکز اسناد تخصصی به گونه‌ای است که به ندرت می‌توان پیش از اتخاذ تصمیمات سیاسی و اقتصادی، اطلاعات مناسب را جمع‌آوری کرد. به همین علت است که این‌گونه کشورها هنگام مذاکره با شرکت‌ها و کشورهای دیگر از دانش لازم بی‌بهره بوده و با مشکل مواجه می‌شوند. در حالی که ایجاد بانک اطلاعاتی مناسب به کشورهای در حال توسعه کمک می‌کند تا وابستگی خود را در روابط اقتصادی بین‌المللی کاهش دهند. از آنجا که شیوه‌های سنتی کتابخانه‌ها به این نیاز پاسخگو نیست، تدارک بانک اطلاعاتی برای

جمع آوری و روزآمد نگه داشتن داده‌ها ضروری است، به خصوص آن که با بکارگیری فن آوری‌های نوین ارتباطی این امر بسیار تسهیل گردیده است.

با توجه به مراتب بالا است که اطلاعات سنگ پایه قدرت محسوب می شود و اهمیت اطلاع رسانی آشکار می گردد؛ زیرا داده‌های خام ارزش چندانی ندارند بلکه بایستی داده‌ها به شکل مناسب پردازش شده و به اطلاعات قابل استفاده تبدیل شوند و همه موارد یاد شده در هنگامی اهمیت می یابد که توجه کنیم برای یک کشور در حال توسعه زمان به عنوان کمیاب ترین منبع مطرح است. از این دیدگاه، لازم است کتابداران و اطلاع رسانیان نیز فعالیت‌ها و وظایف خود را مورد بازنگری قرار داده و با استفاده مناسب از فن آوری‌های نوین ارتباطی - که خواسته یا ناخواسته به کتابخانه‌ها راه یافته‌اند - سعی نمایند در ذخیره و بازیابی اطلاعات به نیازهای حال و آینده، توجه نمایند؛ زیرا در مباحث مربوط به ارتباطات و توسعه، اطلاعات موجود اکثراً به منابع چاپی متکی است و مطالب چاپی در الگوهای ارتباطی توسعه به عنوان رسانه‌های پشتیبان تلقی می شوند و کتابداران با اتخاذ شیوه‌های صحیح در بهره گیری مطلوب از این منابع نقش اساسی دارند (مولانا، ۱۳۷۱، ص ۱۸۲). *پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی*

رتال جامع علوم انسانی

بیان مسئله

یکی از مهم ترین مسائل ذخیره و بازیابی اطلاعات در رشته کتابداری و اطلاع رسانی مسئله سازماندهی است که پیوسته از گذشته تا امروز که فن آوری‌های نوین حضور قطعی دارد مطرح بوده است، و از جلوه‌های شناخته شده آن نیز فهرست‌هاست که در کتابخانه‌ها به صورت فهرستبرگه مورد استفاده هستند و جوگراف، قرار می گیرد. همین برگه‌های به ظاهر کوچک در واقع ابزار عمده جست و جوی در کتابخانه‌ها بوده و قواعد فراوانی درباره چگونگی تدوین آنها تولید شده و استانداردهایی را پیشنهاد کرده‌اند.

مروری بر این قواعد و استانداردها نشان می دهد که هدف نهایی همه آنها یکسان سازی کار فهرست نویسی بوده است، و بین المللی بودن این قواعد نیز حاکی از آن است که یکسانی و هماهنگی عملکرد فهرست نویسان نه تنها در مقیاس کتابخانه‌ای واحد

یا کتابخانه‌های یک کشور بلکه در مقیاس جهانی نیز حائز اهمیت است. اصرار بر هماهنگی و همگونی کار فهرستنویسان به این دلیل است که هرگاه ارائه اطلاعات مشابه از الگوی واحدی پیروی کند، جامعیت دستیابی به اطلاعات افزایش می‌یابد. همگونی که در این تحقیق در مقابل Consistency به کار رفته است از مفاهیمی است که موضوع پژوهش‌های فراوان بوده است. از جمله می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

در سال ۱۹۷۷، دونالد کوک^۱ فهرستنویسی توصیفی سه کتابخانه کنگره، بریتانیا، و کانادا را مورد مقایسه قرار داد و درباره سرشناسه‌های نام اشخاص در دسته‌های سه تایی تحقیق کرد. وی به این نتیجه دست یافت که زمانی که شورای ملی کتاب‌شناسی بریتانیا، کتابخانه ملی کانادا، و کتابخانه کنگره از قوانین فهرستنویسی انگلوامریکن پیروی می‌کردند انتخاب گزینه‌ها و ساخت شناسه آثار به صورت استاندارد و یکدست صورت نمی‌گرفت (کوک، ۱۹۸۴، ص ۷). وی پس از آن به بررسی بخش‌هایی از شناسه پرداخت و آنها را از نظر شباهت‌ها و تفاوت‌ها برحسب انتخاب و ساختار طبقه‌بندی کرد. بر طبق نظر او، ۱۶/۱ درصد موارد مشابه، ۳/۳ درصد اختلاف و ناهمگونی در انتخاب شناسه‌ها، و نیز ۸۳/۸ درصد ناهمگونی و اختلاف در ساختار سرشناسه‌ها وجود دارد (کوک، ۱۹۸۴، ص ۸).

کتابخانه ملی استرالیا نیز به تحقیق در این زمینه پرداخت و برای همایش ABACUS در سال ۱۹۸۳، مقاله‌ای چهار صفحه‌ای تهیه کرد. مطالعات کتابخانه مذکور ناهمگونی ۱۶/۴ درصد را نشان می‌داد. البته موضوع مورد توجه کتابخانه ملی استرالیا، سرعنوان‌ها بود و حال آنکه کوک به بررسی پیشینه‌های کتاب‌شناختی پرداخت. بنابراین، انتظار نمی‌رود که به نتایج مشابهی دست یافته باشند.

کتابخانه کنگره نیز در رابطه با موضوعات مشابه پژوهش‌هایی انجام داده و آنها را با

عنوان «پژوهشی در زمینه کارایی داده‌های فهرستنویسی مارک در سایر کتابخانه‌ها»^۱ عرضه کرده است (کتابخانه کنگره، ۱۸۸۸، ص ۶۲ و ۷۸) در سال ۱۹۹۲ ادگار جونز^۲ به مقایسه فهرستنویسی کتابنگاشت‌ها در کتابخانه کنگره و کتابخانه بریتانیا پرداخت و میزان همگونی در انتخاب و ساختار سرشناسه‌ها را در دو مؤسسه تولید کتاب‌شناسی ملی بررسی کرد. وی به این نتیجه دست یافت که سرشناسه‌های مورد بررسی تنها ۶۰ تا ۷۰ درصد از نظر انتخاب و ساختار با یکدیگر همگونی داشته‌اند.

هدف تحقیق حاضر نیز این بوده است که همگونی فهرستنویسی را در کتابخانه‌های تهران، مورد مطالعه قرار دهد. غرض از همگونی همان نطباق، یکنواختی و یکدستی فهرس‌سبگره‌های کتابخانه‌های دانشگاهی و پژوهشی با کتابشناسی ملی از نظر سرشناسه مؤلف، برخورد با کتاب از منظر نوع موضوع‌های انتخاب شده و تعداد آنها، و همچنین رده‌بندی است.

از آنجا که از جمله عناصر عمده و اصلی در کار سازماندهی کتاب‌ها - چه از لحاظ فهرستنویسی و چه از جهت جست‌وجو و دستیابی به متون و منابع - سه عنصر سرشناسه، موضوع، و رده است در این تحقیق نیز این سه عنصر مدنظر قرار گرفته‌اند. با این هدف که مشخص شود تا چه حد میان فهرستنویسی در ارائه اطلاعات مربوط به این سه عنصر هماهنگی وجود داشته است.

برای آنکه بتوان دامنه تعریف شده‌ای از کار داشت، ابتدا لازم بود جامعه مورد پژوهش مشخص گردد. این جامعه از دو دیدگاه می‌بایست تعیین می‌شد یکی دامنه موضوعی و دیگر تعداد و نوع کتابخانه‌ها. برای دامنه موضوعی، حوزه ایران‌شناسی انتخاب گردید. این حوزه به دو دلیل برای تحقیق حاضر مفید بود، یکی اینکه تعداد منابع به گونه‌ای معقول محدود می‌شد، و دیگر اینکه در همین محدوده دیت نوعی تنوع در

1. Investigation in to the Library's Potential Use of MARC Cataloging data from Other National Libraries

2. Edgar A. Jones

مقوله‌های فرعی آن وجود داشت که کار مقایسه را معنی‌دارتر می‌کرد. زیرا ایران‌شناسی در این تحقیق از دو لحاظ تبیین شده است: از لحاظ جغرافیای تاریخی و از لحاظ موضوعی. از لحاظ جغرافیای تاریخی قلمرو ایران‌شناسی از محدوده مرزهای کنونی ایران فراتر رفته، گستره پهناوری در غرب آسیا را در می‌گیرد که در خاور دور تا آن سوی فلات پامیر، مرزهای شرقی افغانستان و دشت فرغانه کشیده شده است. در باختر، آسیای صغیر، ماوراء قفقاز، کرانه‌های دریای سیاه تا دشت‌های جنوب روسیه را دربر می‌گیرد. در شمال از ماوراء‌النهر گذشته فراتر از سیر دریا، بحر خوارزم را در می‌نوردد و در جنوب به سرزمین‌های آن سوی خلیج فارس، دریای عمان و اقیانوس هند می‌رسد. از نظر موضوعات کلیه موضوع‌ها در ده رده دیوبی مدنظر بوده است مشروط بر آنکه وجه ایرانی در آن حضور داشته باشد.

از لحاظ نوع کتابخانه‌ها، ابتدا کتابخانه‌های دانشگاهی و مراکز پژوهشی تهران مورد شناسایی قرار گرفت و از میان آنها ۱۲ کتابخانه که در حوزه ایران‌شناسی دارای گرایش بیشتری بودند به‌عنوان جامعه کتابخانه‌های مورد بررسی برگزیده شد.

جامعه اصلی تحقیق در واقع فهرست‌برگه‌های کتاب‌های فارسی حوزه ایران‌شناسی در کتابشناسی ملی ایران از نیمه اول سال ۱۳۶۲ تا نیمه دوم ۱۳۷۶ (یعنی زمانی که فهرست‌نویسی پیش از انتشار رسماً در کتابخانه ملی و با نظارت وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی آغاز به کار کرد) به‌عنوان "شاخص" و فهرست‌برگه‌های کتابخانه‌های دانشگاهی و مراکز پژوهشی به‌عنوان تبلور خط مشی و سیاست‌گذاری فهرست‌نویسی فارسی این کتابخانه‌ها به‌عنوان گروه آزمودنی است.

برای گردآوری اطلاعات، ابتدا نسخه برداری کامل فهرست‌برگه‌های کتابخانه ملی و نیز جامعه کتابخانه‌های مورد بررسی در حوزه ایران‌شناسی انجام گرفت. کتابخانه‌ها کدگذاری شد و کد مورد نظر عیناً در فهرست‌برگه‌ها درج گردید. سپس فهرست‌برگه‌ها با نظم الفبایی براساس عناوین کتاب‌ها تنظیم شدند. فهرست‌برگه‌هایی که عنوان و نویسنده آنها عیناً با فهرست‌برگه موجود در کتابخانه ملی مشابه بود تفکیک و آنچه نامشابه بود از جامعه حذف گردید. سپس عناصر اطلاعاتی مندرج در هر فهرست‌برگه با فهرست‌برگه

شاخص (یعنی کتابخانه ملی) مورد مقایسه قرار گرفت. این مقایسه در سه حوزه سرشناسه پدیدآور حقیقی، موضوع، و رده بندی انجام پذیرفت. عناصر اطلاعاتی مورد نیاز از فهرس‌برگه‌ها استخراج شد و در جداولی که به همین منظور تهیه شده بود درج گردید.

هریک از عناصر سه گانه مورد بررسی به اجزاء زیر تقسیم گردید:

سرشناسه: نام کوچک، نام فامیل، تاریخ تولد و وفات

موضوع: تعداد، ساختار، ترتیب

رده: شماره کاتر، درجه جزء نگری، درجه کل نگری

داده‌های مربوط به هر عنصر با توجه به پرسش‌های اساسی زیر در جداول مربوط قرار گرفت:

۱. میزان همگونی (ناهمگونی) در کتاب‌های ایرانی اساسی منتشر شده در ایران بیشتر

در چه رده موضوعی است؟

۲. وضعیت همگونی (ناهمگونی) در حوزه‌های مختلف کتابشناختی (موضوع،

اسامی، رده بندی) چگونه است؟

۳. بیشترین همگونی یا ناهمگونی مربوط به چه کتابخانه‌هایی است؟

بر مبنای این پرسش‌ها چهار فرضیه زیر صورت بندی شده است:

۱. چنین به نظر می‌رسد که ناهمگونی در رده بندی بیش از ناهمگونی در موضوع و

نیز ناهمگونی در موضوع بیش از ناهمگونی در سرشناسه مؤلف است؛

۲. ناهمگونی در کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران بیش از سایر کتابخانه‌هاست؛

۳. ناهمگونی در کتاب‌هایی که درباره علوم اجتماع واقع شده‌اند بیش از سایر

رده‌هاست.

مپس داده‌های جداول مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و برای تحلیل‌های کلی از

فرمول هوبر نیز استفاده شد.

فرمول هوپر

بر طبق فرمول هوپر، همگونی هر مورد فهرستنویسی با مورد دیگر از طریق تقسیم عناصر مورد توافق آن دو تقسیم بر کل تعداد (اعم از مورد توافق یا اختلاف) به دست می‌آید؛ و بنابراین، تابع تساوی زیر است:

$$CP(\%) = \frac{A}{A+M+N} \quad \text{معادله ۱}$$

که در آن CP میزان همگونی میان دو طرف مورد مطالعه است (که با درصد بیان می‌شود)؛ A برابر میزان توافق میان دو طرف؛ M تعداد عناصر به کار رفته فقط در یکی؛ و N تعداد عناصر به کار رفته فقط در دیگری است. دز واقع، نوع تعدیل شده این فرمول را می‌توان به شکل ساده‌تری ارائه کرد و آن تقسیم "اشتراک"ها بر "اجتماع"هاست، که این گونه بیان می‌گردد:

$$CP(\%) = \frac{M \cap N}{M \cup N} \quad \text{معادله ۲}$$

برای کشف میزان همگونی کلی هر کتابخانه با کتابخانه ملی، هر بار یافته‌های مربوط به هر کتابخانه با وضع مشابه در کتابخانه ملی، از طریق این فرمول سنجیده شده و به‌طور جداگانه مشخص گردیده و به‌عنوان دو عنصر یک زوج در نظر گرفته شده و همگونی آن محاسبه گردیده است.

در این محاسبه، کتابخانه ملی پیوسته با حرف M مشخص شده و کتابخانه‌های دیگر، هر یک با حرف J همراه با کد کتابخانه متمایز گردیده است. بدین ترتیب، همگونی‌های دوازده کتابخانه به ترتیب زیر خواهد بود:

$$CP(\%) = \frac{M \cap J_1 \dots 12}{M \cup J_1 \dots 12}$$

تجزیه و تحلیل یافته‌ها

۱. ناهمگونی در سرشناسه مؤلف

میزان همگونی / ناهمگونی در سرشناسه مؤلف در هر یک از کتابخانه‌ها در جدول ۱ به نمایش درآمده است یافته‌های این جدول نشان می‌دهد که:

جدول ۱. میزان ناهمگونی سرشناسه مؤلف در کتابخانه‌های مورد بررسی

ردیف	تاریخ	نام کوچک		ناهمگونی در اجزاء						میانگین	
		نام کوچک	نام فامیل	تولد و وفات		ناهمگونی کلی		همگونی			
				درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد		
۱	۱۳۵۱	۳۳	۱۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳
۲	۱۳۵۲	۳۳	۱۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳
۳	۱۳۵۳	۳۳	۱۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳
۴	۱۳۵۴	۳۳	۱۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳
۵	۱۳۵۵	۳۳	۱۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳
۶	۱۳۵۶	۳۳	۱۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳
۷	۱۳۵۷	۳۳	۱۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳
۸	۱۳۵۸	۳۳	۱۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳
۹	۱۳۵۹	۳۳	۱۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳
۱۰	۱۳۶۰	۳۳	۱۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳
۱۱	۱۳۶۱	۳۳	۱۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳
۱۲	۱۳۶۲	۳۳	۱۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳

کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران. بیشترین ناهمگونی در این کتابخانه، به تاریخ تولد و وفات اسامی تعلق دارد (۲۳/۷ درصد). پس از آن ناهمگونی‌ها به ترتیب اولویت عبارتند از: نام کوچک، نام فامیل، ناهمگونی کلی. همچنین ۱/۳۵ درصد عنوان‌های سرشناسه بوده، و ۵۸/۸۳ درصد از همگونی نظیر به نظیر برخوردارند.

کتابخانه پژوهشگاه علوم انسانی. ۲۵/۰۸ درصد اسامی دارای ناهمگونی در تاریخ تولد و وفات هستند. پس از آن ناهمگونی‌ها به ترتیب به نام کوچک، ناهمگونی کلی، و نام فامیل تعلق دارد. ۶۸/۵۶ درصد اسامی در این کتابخانه از همگونی نظیر به نظیر برخوردار بوده‌اند.

کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی. در این کتابخانه بیشترین سهم ناهمگونی در تاریخ تولد و وفات اتفاق افتاده است (۲۴ درصد). پس از آن ناهمگونی در نام کوچک، نام فامیل، و ناهمگونی کلی در داشتن اختلاف در اسامی دخیل بوده‌اند. همچنین ۵۶ درصد اسامی در این کتابخانه از یکدستی کامل برخوردار بوده‌اند.

کتابخانه انجمن حکمت و فلسفه. بیشترین ناهمگونی به‌طور مساوی به نام کوچک و نام فامیل اختصاص یافته است یعنی ۱۴/۵۴ درصد. پس از آن اختلاف در تاریخ تولد و

وفات در این ناهمگونی سهیم بوده است. $۵۰/۹$ درصد اسامی در این کتابخانه از یکدستی کامل برخوردار بوده‌اند.

کتابخانه مرکز دایرةالمعارف بزرگ اسلامی. این کتابخانه بیشترین ناهمگونی را در تاریخ تولد و وفات اسامی داشته است ($۴۲/۱۲$ درصد). پس از آن اختلاف در نام کوچک، ناهمگونی کلی، و نام فامیل در این ناهمگونی سهیم بوده است. در این کتابخانه نیز $۵۰/۸۷$ درصد اسامی از همگونی نظیر به نظیر برخوردار بوده‌اند.

کتابخانه مرکز مطالعات عالی بین‌المللی. در این کتابخانه $۳۶/۶۱$ درصد اسامی در تاریخ تولد و وفات با یکدیگر مغایرت داشته‌اند. پس از آن ناهمگونی در نام کوچک، نام فامیل، و ناهمگونی کلی واقع شده است. $۵۳/۱$ درصد عناوین از همگونی نظیر به نظیر خود در اسامی، برخوردارند.

کتابخانه دکتر مینوی. این کتابخانه بیشترین ناهمگونی را در تاریخ تولد و وفات اسامی کسب کرده است ($۵۸/۳$ درصد). پس از آن اختلاف و ناهمگونی در نام کوچک، نام فامیل، و ناهمگونی کلی واقع شده است. ۲۸ درصد اسامی در این کتابخانه از یکدستی کامل برخوردارند.

کتابخانه دانشکده حقوق. در این کتابخانه نیز بیشترین سهم ناهمگونی اسامی به تاریخ تولد و وفات تعلق یافته ($۳۰/۱۱$). پس از آن ناهمگونی در نام کوچک، ناهمگونی در کل، و ناهمگونی در نام فامیل از اولویت بعدی برخوردارند. $۵۹/۵۴$ درصد اسامی از همگونی نظیر به نظیر برخوردارند.

کتابخانه دانشکده هنرهای زیبا. این کتابخانه نیز دارای $۳۲/۱۵$ درصد ناهمگونی در تاریخ تولد و وفات بوده است. پس از آن ناهمگونی در نام کوچک، نام فامیل، و ناهمگونی کلی واقع شده است. سهم این کتابخانه در اسامی یکدست و همگون $۵۲/۵$ درصد است.

کتابخانه سازمان میراث فرهنگی. در این کتابخانه نیز بیشترین سهم ناهمگونی اسامی به لحاظ اختلاف در تاریخ تولد و وفات اتفاق افتاده است ($۵۱/۷۲$). پس از آن ناهمگونی‌ها

به نام کوچک، نام فامیل، و ناهمگونی کلی به طور مساوی تعلق یافته است. ۳/۴۵ درصد عناوین فاقد سرشناسه بوده‌اند. همچنین سهم این کتابخانه از اسامی یکدست و همگون ۳۱/۰۳ درصد است.

کتابخانه مجلس. ۲۳/۶ درصد اسامی به لحاظ تاریخ تولد و وفات ناهمگون بوده‌اند. پس از آن ناهمگونی کلی، ناهمگونی در نام فامیل و نام کوچک از اولویت‌های بعدی برخوردارند. ۶۲/۷۳ درصد اسامی در این کتابخانه از همگونی نظیر به نظیر برخوردار بوده‌اند.

کتابخانه استاد دانش پژوه. این کتابخانه نیز بیشترین سهم ناهمگونی اسامی را در تاریخ تولد و وفات کسب کرده است (۲۴/۱ درصد). پس از آن به ترتیب اولویت، ناهمگونی در نام کوچک، و ناهمگونی در نام فامیل و ناهمگونی کلی به طور مساوی واقع شده است. در این کتابخانه ۱۲/۵ درصد اسامی از همگونی نظیر به نظیر برخوردار بوده‌اند.

یافته‌ها همچنین نشان داد که ۱۰۰ درصد کتابخانه‌ها دارای ناهمگونی در اجزاء سرشناسه مؤلف هستند. بیشترین سهم اختلاف در نام کوچک به کتابخانه دکتر مینوی اختصاص دارد و کمترین سهم اختلاف به کتابخانه پژوهشگاه علوم انسانی تعلق پیدا کرده است. بیشترین ناهمگونی در نام فامیل به کتابخانه استاد دانش پژوه تعلق یافته و کمترین آن به پژوهشگاه علوم انسانی مربوط بوده است. همچنین ناهمگونی در تاریخ تولد و وفات اسامی، بیشترین سهم ناهمگونی را در کتابخانه دکتر مینوی و کمترین آن را در کتابخانه انجمن حکمت و فلسفه کسب کرده است. مجدداً بیشترین ناهمگونی کلی به کتابخانه استاد دانش پژوه و کمترین آن به پژوهشگاه علوم انسانی تعلق دارد. کتابخانه پژوهشگاه علوم انسانی بیشترین سهم را از اسامی یکدست و همگون داشته است و کتابخانه استاد دانش پژوه کمترین همگونی را دارا بوده است. به عبارت دیگر ۷۵ درصد کتابخانه‌ها بیش از ۵۰ درصد دارای اسامی یکسان و همگون بوده‌اند.

جدول ۲. توزیع موضوعی ناهمگونی سرشناسه مؤلف در طول مدت مورد بررسی (۶۲-۷۶)

موضوع	نوع	ناهمگونی در اجزاء													
		نام کوچک			نام خانوادگی			تولد و وفات			مشتق با کدام	همگون	بدون سرشناسه		
		درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد				تعداد	
کلیات	۶	۴۱	۴	۱۲۲	۱۷	۱۶۸	۱۷	۱۶۸	۱۷	۱۶۸	-	-	۱۶۸	۱۷	۱۶۸
فلسفه	۵	۱۶۰۳	۴	۱۶۰۳	۱۵	۱۶۰۳	۱۵	۱۶۰۳	۱۵	۱۶۰۳	-	-	۱۶۰۳	۱۵	۱۶۰۳
دین	۳۱	۱۶۶۶	۲۱	۱۶۶۶	۱۸	۱۶۶۶	۱۱	۱۶۶۶	۱۱	۱۶۶۶	-	-	۱۶۶۶	۱۱	۱۶۶۶
علوم اجتماعی	۳۱	۱۶۶۶	۵	۱۶۶۶	۱۷	۱۶۶۶	۳۲	۱۶۶۶	۳۲	۱۶۶۶	۲۲	۱۶۶۶	۱۶۶۶	۳۲	۱۶۶۶
زبان	۵	۲۲۷	۶	۲۲۷	۲۸	۲۲۷	۵	۲۲۷	۵	۲۲۷	-	-	۲۲۷	۵	۲۲۷
علوم محض	۶	۵۴	۶	۵۴	۱۲	۵۴	۲	۵۴	۲	۵۴	-	-	۵۴	۲	۵۴
علوم عملی	۲	۲۶۸	۱	۲۶۸	۲۱	۲۶۸	۴	۲۶۸	۴	۲۶۸	-	-	۲۶۸	۴	۲۶۸
هنر	۱۱	۲۲۵	۱۶	۲۲۵	۲۵	۲۲۵	۱۵	۲۲۵	۱۵	۲۲۵	-	-	۲۲۵	۱۵	۲۲۵
کلیات	۱۲	۱۰۹	۹۰	۱۰۹	۲۱۹	۱۰۹	۲۱۹	۲۱۹	۲۱۹	۲۱۹	۱۰۹	۱۰۹	۲۱۹	۱۰۹	۲۱۹
تاریخ و جغرافیا	۳۲	۱۲۳	۱۶	۱۲۳	۲۶	۱۲۳	۱۶	۱۲۳	۱۶	۱۲۳	۲۰	۱۲۳	۱۲۳	۱۶	۱۲۳

داده‌های جدول ۲ نشان می‌دهد که ناهمگونی در نام کوچک ۲/۹۴-۱۶/۶۶ درصد، اسامی را در برداشته که بیشترین به رده دین و کمترین به علوم عملی تعلق یافته است. همچنین ناهمگونی در نام فامیل، ۱۱/۴۷-۱۱/۳ درصد را در برداشته که بیشترین آن به رده دین و کمترین به علوم اجتماعی اختصاص دارد. ناهمگونی در تاریخ تولد و وفات ۱۶/۶۶-۳۳/۵ درصد را در برداشته است که بیشترین آن به تاریخ و جغرافیا و کمترین به علوم محض اختصاص یافته است. ناهمگونی کلی در اسامی ۲/۷۷-۱۰/۵ درصد را به خود اختصاص داده که بیشترین به رده فلسفه و کمترین به علوم محض تعلق یافته است. ۹۰ درصد حوزه‌های موضوعی کمتر از ۱۰ درصد ناهمگونی کلی در اسامی داشته‌اند. همچنین ۴۷/۱-۸۰/۵ درصد اسامی از یکدستی کامل برخوردار بوده‌اند که بیشترین سهم به علوم محض و کمترین آن به ادبیات تعلق یافته. ۸۰ درصد رده‌های موضوعی بیش از ۵۰ درصد همگونی داشته‌اند. و نیز ۲۰ درصد رده‌های موضوعی بین ۴۷/۱-۴۹/۸۳ درصد همگون بوده‌اند.

۲. ناهمگونی در موضوع

در فرآیند موضوع‌دهی هدف اینست که استفاده‌کننده بیشترین اطلاعات مرتبط با درخواستش را با صرفه حداقل کوشش و کمترین میزان مطالب نامربوط به دست آورد (فینبرگ^۱ ۱۹۷۳، ص ۱۱۱). بنابراین موضوع‌سازی فقط وسیله‌ای برای تفسیر مدارک نیست، بلکه بایستی آنها را به روشی تفسیر کرد که جست‌وجوی اطلاعات تسهیل گردد (اسپارک، ۱۹۷۳، ص ۷۱).

هر فهرست یا نمایه‌ای را می‌توان از دو دیدگاه: الف) فلسفه ذخیره‌سازی، و ب) فلسفه بازیابی مورد بررسی قرار داد.

از دیدگاه بازیابی، شرط لازم برای موفقیت در یک جست‌وجوی موضوعی بسگی به میزان ارتباط میان وزگان به کار رفته توسط استفاده‌کننده و وزگان مورد بهره‌برداری در سیستم دارد؛ شکست در ایجاد چنین تطابقی موجب کاهش جامعیت در مواد مرتبط می‌گردد. این شکست ممکن است به یکی از سه دلیل زیر اتفاق بیفتد:

۱. نویسنده موضوع اثر خود را به وضوح بیان ننموده، و یا فهرست‌نویس توانایی ذهنی و درک موضوع را نداشته باشد.

۲. ساختار جست‌وجوی موضوعی در سیستم مورد نظر به گونه‌ای طراحی شده که استفاده‌کننده نمی‌تواند از آن به سادگی بهره‌برد.

۳. فن‌آوری به کار رفته در سیستم جهت ذخیره موضوعی و بازیابی از آن کالایی نداشته باشد (اودی^۲، ص ۷۲). با توجه به موارد فوق‌یافته‌های تحقیق در خصوص همگونی موضوعی مورد تحلیل قرار گرفت.

جدول ۳. توزیع ناهمگونی عناصر موضوعی در کتابخانه‌های مورد بررسی

نوع کتابخانه	ناهمگونی در تعداد موضوع		ناهمگونی در ساختار		ناهمگونی در ترتیب		ناهمگونی کلی		همگون		بدون موضوع		مشترک با ک.م.
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
۱	۱۱۰۰	۵۷/۱۳	۵۶۶	۳۰/۵۷	۴۲۲	۲۳	۸۰	۴/۱۶	۳۲۱	۱۱۲/۵۵	۱۰۶	۵/۵۱	۱۹۲۱
۲	۹۹۹	۱۳/۱	۲۷۰	۲۳/۹۲	۱۰۶	۱۷/۳۶	۱۶	۲/۶	۹۴۱	۳۲/۱۵	۹۱	۹/۱۰۲	۶۶۱
۳	۹۰	۵/۵	۷۸	۳۷/۱۵	۳۸	۱۹	۱۹	۱۹	۶۱	۶/۱	۲۱	۲/۲۲	۱۰۰
۴	۱۰	۳/۳۶	۲۰	۳۶/۳۶	۱۱	۲۱/۳۸	-	-	-	-	۱۱	۱۱/۱۱	۵۵
۵	۱۰۲	۱۶/۹۲	۱۰۲	۱۰۰	۱۰	۱۷/۵۱	۹	۲/۹۱	۳۷	۱۶/۹۲	۱۵	۱۵/۷۲	۲۱۸
۶	۱۵۲	۵۱/۷۵	۱۱۷	۵۸/۵	۹۱	۴۱/۵۱	۱۵	۵/۱۲	۱۶	۱۶/۲۵	۱۶	۱۶/۲۳	۳۷۱
۷	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	۳۷۱
۸	۳۸۰	۱۲/۳۶	۳۱۸	۷۵/۱	۱۱۶	۲۷/۲۵	۱۰	۱/۲	۷۵	۱۷/۲۱	۵	۱/۱۵	۱۳۵
۹	۳۲۹	۲۰/۵	۲۸۲	۸۳/۱۸	۹۱	۳۷/۵۱	۱۲	۲/۴۱	۱۸	۱۲/۱۶	۶	۶/۷۷	۳۲۹
۱۰	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	۲۹
۱۱	۱۱۶	۵۱/۷	۱۰۶	۵۰	۱۰۶	۴۱/۵۵	۱	۱/۸۸	۷۱	۲۱/۱۹	-	-	۲۱۲
۱۲	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	۱۱۲

یافته‌های جدول ۳ نشان می‌دهد که از مجموع کتابخانه‌های مورد بررسی، ۹ کتابخانه دارای ناهمگونی موضوعی در هریک از عناصر موضوعی بوده‌اند. این ناهمگونی‌ها در هفت کتابخانه به ترتیب از بیشترین ناهمگونی عبارت است از ناهمگونی در تعداد، ناهمگونی در ساختار، و ناهمگونی در ترتیب موضوع. همچنین ناهمگونی‌های مورد اشاره در دو کتابخانه به ترتیب از بیشترین مقدار در ساختار موضوعی، تعداد موضوع، و ترتیب موضوع رخ داده است. سه کتابخانه فاقد موضوع بوده و از مجرای دیگری برای بازیابی اطلاعات سود جسته است. به بیان دیگر ۷۵ درصد کتابخانه‌ها دارای ناهمگونی نسبی بوده‌اند که ۵۸ درصد آنها به ترتیب اولویت در تعداد، ساختار، و ترتیب موضوعی ناهمگونی داشته‌اند؛ و در ۱۶/۶ درصد کتابخانه‌ها، ناهمگونی در ساختار موضوعی در مرتبه نخست و ناهمگونی در تعداد موضوع، و اولویت‌دهی به موضوع‌ها به ترتیب در مراتب بعدی قرار گرفته‌اند. همچنین ۶۶/۶ درصد کتابخانه‌ها نسبت به شاخص سنجش، از موضوعات دیگری بهره گرفته‌اند و بدین ترتیب دارای ناهمگونی کلی بین ۱/۸۸-۹/۵ درصد بوده‌اند.

با سر جمع کردن ناهمگونی‌های نسبی (ناهمگونی در اجزای موضوع) و ناهمگونی کلی، میزان ناهمگونی در کتابخانه‌ها به دست آمد که به شرح زیر خلاصه می‌گردد:

کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران ۸۲/۴۳ درصد ناهمگونی؛ کتابخانه پژوهشگاه علوم انسانی ۶۱/۷۲ درصد ناهمگونی؛ کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی ۶۸ درصد ناهمگونی؛ کتابخانه انجمن حکمت و فلسفه ۷۴/۵۴ درصد؛ کتابخانه مرکز دایرة المعارف بزرگ اسلامی ۶۴/۰۳ درصد ناهمگونی؛ کتابخانه مرکز مطالعات عالی و بین‌المللی ۷۵/۲ درصد؛ کتابخانه دانشکده حقوق و علوم سیاسی ۸۱/۰۱ درصد؛ کتابخانه دانشکده هنرهای زیبا ۸۴/۰۷ درصد؛ و در کتابخانه مجلس با استفاده از فرمول هوپر، ۶۵/۱ درصد ناهمگونی مشاهده شده است.

جدول ۴. توزیع ناهمگونی عناصر موضوعی در طول دوره مورد بررسی

نوع موضوع	ناهمگونی در تعداد موضوع		ناهمگونی در ترتیب موضوع		ناهمگونی کلی		بدون موضوع		همگون		مشترک با کدها
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
کلیات	۱۶	۱۰۰	۲۵	۱۱۰	۸	۱۰۱	۱۰	۱۲	۶۲	۱۲	۱۷۸
فلسفه	۱۳	۱۰۰	۱۱	۱۰۳	-	-	۳	۳	۷	۷	۵۷
دین	۲	۱۰۰	۳	۱۰۳	۱	۱	۲	۲	۳۲	۳۲	۱۸۶
علوم اجتماعی	۳	۱۰۰	۳	۱۰۳	۱۸	۲۰	۵	۵	۱۱۱	۱۱۱	۲۱۰
زبان	۱۳	۱۰۰	۱۵	۱۱۰	۴	۱۸	۰	۰	۱۱	۱۱	۱۰۴
علوم طبیعی	۱۲	۱۰۰	۱۱	۱۰۳	-	-	-	-	۱۸	۱۸	۲۲
علوم صحت	۳	۱۰۰	۱۱	۱۰۳	۱۷	۲۵	۰	۰	۱۱	۱۱	۳۸
هنر	۱	۱۰۰	۱	۱۰۱	۳	۳	۶	۶	۱۱	۱۱	۳۲
ادبیات	۲	۱۰۰	۱	۱۰۱	۱۱	۱۱	۱۸	۱۸	۸	۸	۸۶
تاریخ و جغرافیا	۸	۱۰۰	۱۰	۱۰۳	۰	۰	۲۲	۲۲	۲۰	۲۰	۱۱۲

همچنین یافته‌های جدول ۴ نشان می‌دهد که:

- الف. کلیات. در این رده بیشترین ناهمگونی در موضوع، به لحاظ تعداد موضوعها، اتفاق افتاده است و ۶/۰۲ درصد ناهمگونی را دربر دارد. پس از آن ۳۴/۱ درصد از نظر انتخاب ساختار و ۱۴/۲ درصد در اولویت‌دهی به موضوعها دارای ناهمگونی بوده‌اند. ۴/۵۴ موضوعها به‌طور کل با آنچه در "شاخص سنجش" آمده مغایرت داشته است. این رده به میزان ۳۵/۲ درصد از همگونی نظیر به نظیر در موضوع برخوردار بوده است.
- ب. فلسفه. در حوزه فلسفه، مجدداً بیشترین ناهمگونی در تعداد موضوع رخ داده است (۵۲/۶ درصد). پس از آن به ترتیب: ساختار و اولویت‌بندی موضوعها دارای ناهمگونی

بوده است. ۱۲/۳ درصد موضوع‌ها در این رده از یکدستی کامل برخوردار بوده است. ج. دین. ۵۴/۳ درصد موضوع‌ها از نظر تعداد و نقاط دسترسی موضوعی با یکدیگر اختلاف داشته‌اند پس از آن به ترتیب اولویت بیشترین ناهمگونی به ساختار، و ترتیب موضوع‌ها مربوط بوده است. ۵/۹ درصد ناهمگونی‌ها، اساسی و کلی است. همچنین ۱۲/۳۶ درصد از همگونی نظیر به نظیر برخوردار است.

د. علوم اجتماعی. ۵۴/۰۳ درصد ناهمگونی به تعداد موضوع اختصاص دارد مراتب سایر ناهمگونی‌ها به ترتیب اولویت عبارت است از: ساختار، اولویت‌دهی، و ترتیب موضوع‌ها. ۲/۹ درصد موضوع‌ها به‌طور کلی با یکدیگر اختلاف داشته‌اند. همچنین ۱۷/۹ درصد از همگونی نظیر به نظیر برخوردارند.

ه. زبان. در بالاترین مرتبه ۵۵/۷۷ درصد ناهمگونی در تعداد موضوع‌ها رخ داده است. پس از آن ناهمگونی در انتخاب ساختار موضوع و سپس عدم یکدستی در ترتیب موضوع‌ها واقع شده است. ۴/۸ درصد ناهمگونی کلی دارند. ۱۳/۴۶ درصد از یکدستی کامل برخوردارند.

و. علوم محض. در این رده نیز بیشترین ناهمگونی را تعداد موضوع‌ها دربرگرفته و ۴۵/۶ درصد ناهمگونی وجود دارد. پس از آن ناهمگونی در ساختار، و ناهمگونی در ترتیب موضوع‌ها واقع شده است. این رده ناهمگونی کلی نداشته است. ۲۵ درصد موضوع‌ها از یکدستی کامل برخوردارند.

ز. علوم عملی. در این رده ۳۸/۹ درصد موضوع‌ها از نظر تعداد با یکدیگر همخوانی نداشته‌اند. پس از آن به ترتیب اولویت، انتخاب ساختار موضوعی متفاوت و ترتیب مختلف برای موضوع‌ها در مراتب بعدی ناهمگونی واقع شده است. این رده فاقد ناهمگونی کلی در ارائه موضوع‌ها بوده و نیز ۱۶/۲ درصد موضوع‌ها از یکدستی کامل بهره‌مندند.

ح. هنر. در این رده نیز ۵۴/۴ درصد موضوع‌ها به لحاظ تعداد موضوع با یکدیگر مغایرت داشته‌اند. سهم ناهمگونی در سایر عناصر موضوعی به ترتیب عبارت است از ناهمگونی در انتخاب ساختار موضوعی، ناهمگونی در ترتیب و اولویت‌دهی

موضوعی، و سرانجام ناهمگونی کلی. از این حوزه، $۱۲/۳$ درصد از همگونی نظیر به نظیر برخوردار بوده است.

ط. ادبیات. در این رده نیز $۴۴/۳$ درصد ناهمگونی در تعداد موضوع دیده شده است یعنی بالاترین مرتبه و پس از آن ناهمگونی در ساختار موضوعی، و ناهمگونی در ترتیب موضوع و اولویت‌دهی به آن قرار دارد. همچنین $۵/۵۷$ درصد موضوع‌ها در این رده اساساً با یکدیگر اختلاف داشته و این در حالی است که ۱۰ درصد موضوع‌ها، یا به بیان دیگر، ۱۰ درصد کتاب‌ها دارای موضوع‌های همگون و یکدست هستند.

ی. تاریخ و جغرافیا. در این رده نیز مانند سایر رده‌های موضوعی بیشترین اختلاف با $۵۰/۰۸$ درصد به تعدد موضوع، و پس از آن به ترتیب، اولویت به ساختار موضوع، اولویت‌بندی موضوع، و ناهمگونی کلی مربوط است به طوری که $۳/۰۱$ درصد دارای اختلاف کلی هستند. همچنین ۱۶ درصد از همگونی نظیر به نظیر برخوردارند

یافته‌ها همچنین نشان می‌دهد که بیشترین ناهمگونی در تعداد موضوع مربوط به رده زبان است که $۵۵/۷۷$ درصد را به خود اختصاص داده و کمترین آن به علوم محض با $۴۰/۲۷$ درصد اختصاص یافته است. از نظر انتخاب ساختار موضوعی، بیشترین ناهمگونی به رده زبان و نیز کمترین آن به علوم محض تعلق دارد. ترتیب و توالی موضوع‌ها $۱۳/۹$ تا ۲۵ درصد ناهمگونی را کسب کرده که بیشترین ناهمگونی در این زمینه به علوم عملی و کمترین آن به علوم محض تعلق یافته است. همچنین ناهمگونی کلی ۷۰ درصد حوزه‌های موضوعی را پوشش می‌دهد و از این لحاظ $۵/۹-۱۰/۸$ درصد ناهمگونی مشاهده گردیده است که بیشترین به رده دین و کمترین میان رده هنر تعلق دارد. ۱۰۰ درصد حوزه‌های موضوعی به اندازه $۴/۸-۲۰/۰۶$ درصد فاقد موضوع بوده‌اند که بیشترین میزان به رده ادبیات و کمترین آن به رده زبان تعلق دارد. همچنین $۱۰-۳۵/۲$ درصد موضوع‌ها از یکدستی کامل برخوردار بوده است. این جهت نیز بیشترین سهم همگونی به رده کلیات و کمترین آن به ادبیات اختصاص پیدا کرده است.

۳. ناهمگونی در رده بندی

رده‌بندی و دادن سرانجام‌های موضوعی و شناسایی مفاهیم اصلی با فرآیند فکری

مشابهی آغاز می‌شوند: تعیین محتوای موضوعی و شناسایی مفاهیم اصلی در اثر در دست بررسی. با این اختلاف که در موضوع‌دهی، محتوای یک اثر با عبارات شفاهی نشان داده می‌شود و حال آنکه در رده‌بندی این نشانه است که حامل معناست. بنابراین، هرگاه بپذیریم که رده‌بندی به‌عنوان یکی دیگر از ابزارهای بازبایی، وظیفه شناسایی و مکان‌یابی یک اثر از طریق شماره بازبایی، و گروه‌بندی همه آثار هم نوع را با هم برعهده دارد مانند هر فهرست دیگری لازم است تا از یکدستی برخوردار باشد.

جدول ۵. توزیع ناهمگونی رده‌بندی در کتابخانه‌های مورد بررسی

نوع کتابخانه	ناهمگونی در اجزاء (کاتر)		ناهمگونی به دلیل کل نگری		ناهمگونی به دلیل جزء نگری		ناهمگونی کلی		بدون رده		همگونی		مشترک با کم
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
۱	۱۹۱	۲۵/۵	۳۳	۱۲/۲۶	۱۵۵	۸۰/۵	۱۲۲۱	۶۱/۱۲	۳۲	۱۱/۳	۱۸	۶/۳	۱۲۲۱
۲	۲۲۵	۲۸/۲۲	۱۲	۵/۱۷	۲۱۳	۸۴/۸	۳۸	۱۲/۷	۵۸	۱۸/۷	۴۲	۱۳/۲	۲۱۳
۳	۹۵	۱۷/۵	۵۵	۵۷/۵	۴۰	۴۲/۵	۱۱۵	۱۲/۵	۲	۲/۵	۱۸	۲/۵	۲۰۰
۴	۱۲	۲۲/۳۲	۱۲	۲۲/۳۲	۶	۱۰/۹	۵	۷/۹	۱	۱/۹	۱۷	۲۰/۹	۵۵
۵	۲۳	۱۱/۵	۲۷	۱۲/۵	۱۱	۱۵/۵	۹۰	۳۵/۵	۳۸	۱۵/۶	۳۵	۱۴/۵	۲۱۸
۶	۵۷	۱۵/۳	۲۷	۷/۳	۳۰	۸/۳	۲۱۳	۱۵/۳	۱۲	۷/۳	۰	۰/۳	۲۷۱
۷	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	۲۷۱
۸	۴۳	۱۹	۹۱	۳۰/۹	۲۳	۷/۹	۳۱۸	۶۰/۹	۵	۱/۹	۱۲	۳/۹	۱۲۵
۹	۸۰	۱۲/۸	۱۸	۲/۵	۶۰	۸/۸	۲۲۷	۲۶/۹	۲	۱/۹	۱۱	۱/۹	۲۲۹
۱۰	۲	۶/۸	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	۲۱
۱۱	۵۰	۲۲/۸	۱۷	۷/۸	۳۳	۸/۸	۱۳	۵/۸	۱	۱/۸	۱۰۸	۴۰/۸	۲۱۲
۱۲	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	۱۱۲

یافته‌های جدول ۵ نشان می‌دهد که ۸۰ درصد کتابخانه‌های مورد بررسی در بالاترین مرتبه به‌طور کلی در شماره رده‌بندی ناهمگونی دارند که بیشترین سهم به کتابخانه دانشکده هنرهای زیبا اختصاص دارد با ۶۶/۹۶ درصد یعنی مرتبه نخست. پس از آن کتابخانه مرکز مطالعات عالی و بین‌المللی با ۶۵/۲۳ درصد ناهمگونی در مرتبه دوم، و سرانجام کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران با ۶۴/۱۳ درصد در مرتبه سوم جای دارد. سایر کتابخانه‌ها در این زمینه ناهمگونی بین ۶۰/۷-۶/۹ درصد را نشان داده‌اند.

همچنین ۴۱/۶۶ درصد کتابخانه‌ها، در بالاترین مرتبه ناهمگونی، در اجزاء (کاتر) دارای اختلاف هستند که بیشترین سهم این ناهمگونی از آن کتابخانه دانشکده ادبیات و

علوم انسانی با ۴۷/۵ درصد ناهمگونی است. در مرتبه دوم و سوم نیز کتابخانه‌های پژوهشگاه علوم انسانی (۳۸/۲۷ درصد) و کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران با ۲۵/۵ درصد واقع شده‌اند. سایر کتابخانه‌ها از این نظر دارای ۶/۹-۲۳/۶ درصد ناهمگونی بود. از نظر کل‌نگری در شماره رده‌بندی، ۹۰ درصد کتابخانه‌ها دارای ناهمگونی بوده‌اند که بیشترین ناهمگونی به کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی (۲۷/۵ درصد) و کمترین آن به کتابخانه دانشکده هنرهای زیبا با ۶/۵ درصد اختصاص یافته است.

همچنین ۹۰ درصد کتابخانه‌ها دارای رویکرد جزءنگار در شماره رده‌بندی بوده‌اند که ناهمگونی اتفاق افتاده در این مقوله، بین ۴/۸۲-۱۱۷/۶ درصد نشان داده شده است. بیشترین ناهمگونی در این زمینه به کتابخانه پژوهشگاه علوم انسانی و کمترین سهم به کتابخانه مرکز دایرةالمعارف بزرگ اسلامی تعلق یافته است. ۷۰ درصد کتابخانه‌ها کمتر از ۱۹ درصد ناهمگونی در جزءنگری شماره رده‌بندی داشته‌اند.

یکدستی و همگونی مشاهده شده در شماره‌های رده‌بندی بین ۰/۶۳ تا ۵۰/۹۱۴ درصد در نوسان بوده است. ۸/۳ درصد کتابخانه دارای ۵۰/۹۴ درصد یکدستی بودند و ۶۶ درصد آنها بین ۲۴-۰/۹۳ درصد همگونی داشتند. ۲۵ درصد کتابخانه‌ها نیز فاقد شماره رده‌بندی بودند. کتابخانه‌ای که بیشترین یکدستی را در شماره رده‌بندی داشته کتابخانه مجلس بوده است. پس از آن کتابخانه انجمن حکمت و فلسفه با ۳۰/۹ درصد همگونی در مرتبه دوم و کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی با ۲۴ درصد همگونی در مرتبه سوم واقع شده است. سایر کتابخانه‌ها از ۰/۹۳ تا ۱۳/۵ درصد همگونی برخوردارند.

جدول ۶. توزیع موضوعی ناهمگونی عناصر رده‌بندی در طول مدت بررسی

موضوع	نوع	ناهمگونی در اجزاء (کاتر)			ناهمگونی به دلیل کل نگری			ناهمگونی به دلیل جزء			ناهمگونی کلی			بدون رده		همگون	مشترک با کد
		تعداد	درصد	تعداد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد			
کلیات	۳۷	۱۱/۱۲	۲۷	۱۸/۲۱	۱۵	۸/۱۹	۱۵	۸/۱۹	۵۲	۳۰/۶۱	۳۰	۱۶/۳۴	۱۸	۱۰/۲۲	۱۷۶		
فلسفه	۸	۱۱/۰۳	۷	۱۲/۳	۱۹	۳۳/۳۳	۲۸	۱۵/۱۲	۵	۸/۲۲	۱	۱/۲۸	۱	۱/۲۸	۵۷		
دین	۲۷	۱۲/۶	۵۱	۲۳/۰۳	۲۷	۱۱/۸	۵۹	۲۶/۲۷	۲۴	۱۰/۲۷	۱۱	۴/۱۵	۱۸	۷/۱۵	۱۸۶		
علوم اجتماعی	۲۱۱	۲۸/۲	۱۸۸	۲۰/۳۳	۷۵	۱۲/۱	۱۳۷	۲۸/۵۵	۲۸	۶/۱۳	۲۸	۶/۱۳	۲۸	۶/۱۳	۶۱۰		
زبان	۲۶	۲/۱	۱۸	۱۷/۳	۸	۳/۶	۵۹	۱۰/۲۱	۱۳	۵/۱۱	۱۳	۵/۱۱	۵	۲/۵	۱۰۱		
علوم صحت	۲۶	۱۰/۳	۱۰	۱۲/۸	۸	۱/۱	۱۹	۱/۱	۱۰	۱/۱	۱۰	۱/۱	۸	۱/۱	۷۲		
علوم صلی	۲۱	۱/۶	۱۹	۲/۹	۱۲	۱/۶	۲۷	۳/۶	۷	۱/۳	۱	۱/۳	۱	۱/۳	۳۸		
هنر	۱۹۱	۱/۶	۵۵	۱/۶	۲۲	۱/۶	۱۰۰	۳/۸	۳۷	۱/۲	۲۱	۱/۲	۲۱	۱/۲	۲۲۱		
ادبیات	۱۳۶	۱/۶	۶۰	۳/۶	۳۹	۳/۶	۱۲۱	۱/۶	۱۲	۵/۱۱	۱۲	۵/۱۱	۷	۳/۶	۸۲		
تاریخ و جغرافیا	۲۸۲	۱/۶	۱۵۰	۱/۲	۱۶۱	۳/۱	۳۱۱	۳/۱	۳۱	۳/۱	۱۰۲	۳/۱	۳۰	۳/۱	۱۲۲		

با مرور و مقایسه جدول ۶ میزان ناهمگونی در شماره رده‌بندی، و اجزای آن در رده رده دیوبی به شکل زیر است:

الف. کلیات. این رده بیشترین ناهمگونی را در اجزاء (کاتر) دارا بوده است یعنی ۴۱/۴۷ درصد. پس از آن به ترتیب اولویت، ناهمگونی کلی (۱/۳۰ درصد)؛ ناهمگونی به دلیل کل نگری (۱۵/۳۴ درصد)؛ ناهمگونی به دلیل جزء نگری (۸/۵ درصد) واقع شده است. از مجموع عناوین موجود در این رده، تنها ۱۰/۲ درصد از همگونی نظیر به نظیر برخوردار بوده‌اند.

ب. فلسفه. این رده بیشترین ناهمگونی را، در بالاترین مرتبه یعنی ۴۹/۱۲ درصد، در ناهمگونی کلی کسب کرده است. مجدداً پس از آن به ترتیب اولویت، ناهمگونی به دلیل جزء نگری ۳۳/۳؛ ناهمگونی در اجزاء (کاتر) (۱۴/۰۳ درصد)؛ ناهمگونی به دلیل کل نگری (۱۲/۳ درصد) واقع شده است. از مجموع عناوین موجود در این رده نیز ۱/۷۵ درصد از همگونی نظیر به نظیر در شماره رده‌بندی برخوردار بوده است.

ج. دین. در این رده بیشترین ناهمگونی در اجزاء (کاتر) با ۴۱/۴ درصد مشاهده گردید و پس از آن به ترتیب اولویت، ناهمگونی کلی (۳۱/۷ درصد)؛ ناهمگونی به دلیل کل نگری (۲۹/۰۳ درصد)؛ ناهمگونی به دلیل جزء نگری (۱۴/۵ درصد) واقع شده است. ۶/۴۵ درصد شماره‌های رده‌بندی، در این حوزه، از یکدستی کامل برخوردار بوده‌اند.

د. علوم اجتماعی. در این رده مجدداً ناهمگونی در اجزاء (کاتر) در مرتبه نخست بجای گرفته (۳۴/۲ درصد). پس از آن به ترتیب اولویت، ناهمگونی به دلیل کل نگری (۳۰/۳ درصد)؛ ناهمگونی کلی (۲۸/۵۵ درصد)؛ و ناهمگونی به دلیل جزء نگری (۱۲/۱ درصد) قرار گرفته است. ۶/۱۳ درصد شماره‌های رده‌بندی از همگونی نظیر به نظیر خود بهره‌مند بوده‌اند.

ه. زبان. در ردهٔ زبان، ۵۰ درصد ناهمگونی کلی مشاهده گردید. پس از آن سایر ناهمگونی‌ها به ترتیب اولویت، اجزاء (کاتر) با ۲۵ درصد؛ ناهمگونی به دلیل کل نگری (۱۷/۳ درصد)؛ و ناهمگونی به دلیل جزء نگری (۷/۶۹ درصد) قرار گرفته است. ۴/۸ درصد شماره‌های رده‌بندی از یکدستی و همگونی برخوردارند.

و. علوم محض. این رده بیشترین ناهمگونی را مجدداً در اجزاء (کاتر) با ۴۰/۳ درصد کسب کرده است. پس از آن به ترتیب اولویت، ناهمگونی کلی (۲۹/۱۶)؛ ناهمگونی به دلیل کل نگری (۱۳/۸۸ درصد)؛ و ناهمگونی به دلیل جزء نگری (۱۱/۱ درصد) واقع شده است. ۱۱/۱ درصد شماره‌های رده‌بندی در این حوزه، از همگونی نظیر به نظیر برخوردار بوده‌اند.

ز. علوم عملی. در این رده ۴۵/۶ درصد به ناهمگونی در اجزاء (کاتر) تعلق یافته است. پس از آن به ترتیب اولویت، ناهمگونی کلی (۳۹/۷ درصد)؛ ناهمگونی به دلیل کل نگری (۲۷/۹۴ درصد)؛ و ناهمگونی به دلیل جزء نگری (۱۷/۶۴ درصد) قرار گرفته است. ۱/۴۷ درصد شماره‌های رده‌بندی از همگونی و یکدستی کامل برخوردار بوده‌اند.

ح. هنر. ۴۹/۵۴ درصد اختلاف و ناهمگونی، در این حوزه، به اجزاء (کاتر) اختصاص پیدا کرده است. پس از آن به ترتیب اولویت، ناهمگونی کلی (۳۰/۸ درصد)؛ ناهمگونی به دلیل کل نگری (۱۶/۶ درصد)؛ و ناهمگونی به دلیل جزء نگری (۹/۶۶ درصد) قرار دارد. همچنین ۶/۳۴ درصد از همگونی و یکدستی کامل برخوردار بوده‌اند.

ط. ادبیات. در ادبیات ۵۰ درصد شماره‌های رده‌بندی به‌طور کل با یکدیگر مغایرت داشته و دارای ناهمگونی کلی بوده‌اند. پس از آن به ترتیب اولویت، ناهمگونی در اجزاء (کاتر) با ۱۵/۷۷ درصد؛ ناهمگونی به دلیل جزء نگری (۹/۱۶ درصد)؛ و سرانجام

ناهمگونی به دلیل جزءنگری (۶/۹۶ درصد) قرار دارد. ۸/۲۳ درصد شماره‌های رده‌بندی از همگونی نظیر به نظیر برخوردار بوده‌اند.

ی. تاریخ و جغرافیا. ۵۲ درصد اختلاف و ناهمگونی، در این رده، به ناهمگونی کلی تعلق یافته است. پس از آن ۱۵/۷۷ درصد در اجزاء (کاتر)؛ ۷/۴۳ درصد در کل نگری؛ و ۵/۴ درصد در جزءنگری اختلاف داشته‌اند. ۷/۰۱ درصد شماره‌های رده‌بندی از همگونی و یکدستی کامل برخوردارند.

یافته‌ها همچنین نشان داد که:

ناهمگونی در اجزاء (کاتر)، ۱۴/۰۳-۴۹/۵۴ درصد را دربرداشته که بیشترین به هنر و کمترین آن به فلسفه اختصاص یافته است؛

ناهمگونی به دلیل کل نگری، ۶/۹۶-۳۰/۳ درصد ناهمگونی در شماره رده‌بندی را شامل شده است که بیشترین به علوم اجتماعی و کمترین به ادبیات تعلق دارد؛

ناهمگونی به دلیل جزءنگری، ۵/۴-۳۳/۳ درصد را دربرداشته که بیشترین به فلسفه و کمترین به تاریخ و جغرافیا تعلق دارد؛

ناهمگونی کلی، بین ۲۸/۵۵-۵۲ درصد شماره‌های رده‌بندی را شامل شده است که بیشترین به تاریخ و جغرافیا و کمترین به علوم محض تعلق دارد؛

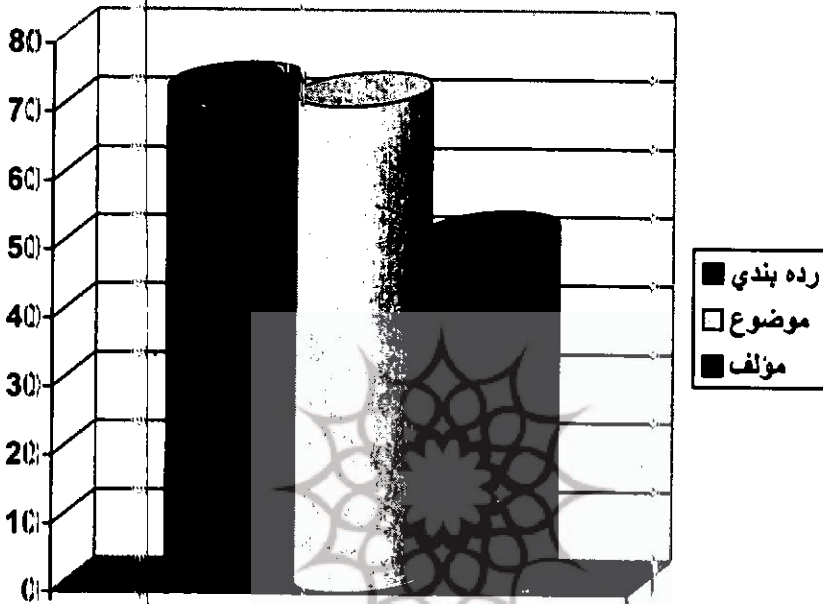
همگونی نظیر به نظیر در شماره رده‌بندی، ۱/۴۷-۱۱/۱ درصد را دربرداشته که بیشترین مقدار به علوم محض و کمترین آن به علوم عملی تعلق یافته است.

به بیان دیگر ناهمگونی در شماره رده‌بندی در کلیه حوزه‌های موضوعی مشاهده شده است منتها این ناهمگونی به ترتیب اولویت، بین ناهمگونی کلی در مرتبه نخست؛

ناهمگونی در اجزاء (کاتر)؛ ناهمگونی به دلیل کل نگری؛ و ناهمگونی به دلیل جزءنگری تسهیم شده است. البته این تسهیم به طور مساوی صورت نپذیرفته است. یعنی یک

عنوان چه بسا دو فقره ناهمگونی را با هم داشته است. به طور مثال، برگه‌ای که در اجزاء (کاتر) اختلاف داشته چه بسا که رویکرد کل نگر نیز به آن رده داشته است. به همین

سبب ناهمگونی‌ها به استثنای ناهمگونی کلی با یکدیگر همپوشانی داشته‌اند.

تصویر ۱. فرایند ناهمگونی در سه مقوله: مابیناسه مؤلف،

موضوع، رده‌بندی در کل

رتال جامع علوم انسانی

با مقایسه ناهمگونی‌های رخ داده در سه مقوله مؤلف، موضوع، و رده‌بندی و محاسبه میانگین درصد ناهمگونی‌ها، تصویر ۱ نشان می‌دهد که ناهمگونی در رده‌بندی (۷۲/۳۷ درصد) بیش از ناهمگونی در موضوع (۷۱ درصد) است؛ ناهمگونی در موضوع بیش از ناهمگونی در مؤلف (۵۰/۸ درصد) واقع شده است.

نتیجه‌گیری

۱. ناهمگونی در کتابخانه‌ها

تجزیه و تحلیل یافته‌ها نشان داد که ۶۶/۶ درصد کتابخانه‌ها کمتر از ۵۰ درصد ناهمگونی در شناسه مؤلف دارند و نیز ۳۳/۳ درصد آنها دارای ۶۵/۵-۸۷/۴۸ درصد ناهمگونی هستند. همچنین در ۷۵ درصد کتابخانه‌ها بیش از ۵۰ درصد همگونی در

اسامی مؤلف دیده شده است و تنها ۲۵ درصد آنها بین ۱۲/۵-۳۱/۰۴ درصد همگونی دارند. در باب میزان همگونی یا ناهمگونی موضوع‌ها، ۷۵ درصد کتابخانه‌ها بیش از ۶۰ و کمتر از ۹۷ درصد شناسایی شده است. همچنین ۸/۳ درصد کتابخانه‌ها کمتر از ۵۰ درصد ناهمگونی در رده‌بندی داشته‌اند. به عبارت دیگر ناهمگونی در رده‌بندی بیش از ناهمگونی در موضوع است و ناهمگونی در موضوع بیش از ناهمگونی در سرشناسه مؤلف بوده است. به این ترتیب فرضیه شماره ۱ تحقیق مورد تأیید قرار می‌گیرد. همچنین با آنچه که در باب کتابخانه‌ها به طور مجزا مطرح گردید می‌توان دریافت که بیشترین ناهمگونی در سرشناسه اسامی، به کتابخانه استاد دانش‌پژوه و کمترین ناهمگونی به پژوهشگاه علوم انسانی تعلق یافته است. همچنین بیشترین ناهمگونی در موضوع، به کتابخانه دانشکده هنرهای زیبا و کمترین آن به پژوهشگاه علوم انسانی مربوط است. مجدداً بیشترین ناهمگونی در رده‌بندی در کتابخانه مرکز مطالعات عالی بین‌المللی و کمترین آن در کتابخانه مجلس یافت شده است. به این ترتیب، فرضیه شماره ۲ پژوهش که کتابخانه مرکزی را در بالاترین مرتبه ناهمگونی قرار داده بود مورد تأیید قرار نمی‌گیرد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

۲. ناهمگونی در رده‌های موضوعی

در رده‌های موضوعی چنین نتیجه گرفته شد که ۹۰ درصد حوزه‌های موضوعی کمتر از ۵۰ درصد ناهمگونی در مؤلف داشته‌اند و تنها یک حوزه ۵۱/۲۷ درصد ناهمگونی نشان داده است. در باب میزان همگونی یا ناهمگونی موضوعی، ۱۰۰ درصد حوزه‌های موضوعی بین ۵۱/۱۳ تا ۸۲/۴۵ درصد ناهمگونی نشان داده‌اند. از نظر شماره رده‌بندی نیز ۱۰۰ درصد حوزه‌های موضوعی بین ۵۵/۸۸ تا ۸۹/۶۷ درصد ناهمگونی نشان داده‌اند؛ و این در حالی است که همگونی در شماره رده‌بندی از ۱/۷۵-۱۱/۱ درصد فراتر نرفته است.

یافته‌های پیشین نشان داد که بیشترین ناهمگونی در مؤلف به رده ادبیات و کمتر آن به رده علوم محض تعلق دارد. همچنین بیشترین ناهمگونی در موضوع به رده فلسفه و

کمترین آن به کلیات اختصاص یافته است. مجدداً بیشترین ناهمگونی در رده‌بندی به فلسفه و کمترین ناهمگونی به کلیات تعلق یافته است.

به این ترتیب فرضیه شماره ۳ که علوم اجتماعی را در مرتبه بالای ناهمگونی دانست مورد تأیید قرار نمی‌گیرد.

با مرور یافته‌ها مشخص گردید که ناهمگونی در رده‌بندی بیش از ناهمگونی در موضوع و ناهمگونی در موضوع بیش از سرشناسه مؤلف است و بدین ترتیب بار دیگر فرضیه شماره ۱ پژوهش تأیید می‌شود. اما نکته قابل توجه برای این مسئله آن است که در مورد سرشناسه مؤلف معمولاً فهرست‌نویس به مستند مشاییر فارسی و یا در مورد کتاب‌های ترجمه‌ای به مستندات مشاییر در زبان فرنگی مراجعه می‌کنند. در این مورد باب تفسیر باز نیست و چنانچه اسمی در مستندات موجود باشد همان است و غیر از آن نیست؛ اما این مسئله در مورد سرعنوان موضوعی و کتاب‌های رده‌بندی اسدق نمی‌کند. زیرا برخی از قواعد را می‌توان به انحاء مختلف تفسیر کرد. بنابراین در چنین موقعیتی طبیعی به نظر می‌رسد که میزان ناهمگونی نیز افزایش یابد. به این اعتبار و با استناد به اولویت ناهمگونی‌های کشف شده در سه مقوله رده‌بندی، موضوع، و سرشناسه نباید بتوان چنین نتیجه گرفت که امکان و شرایط تفسیر این مهوله‌ها نیز به ترتیب اولویت از بیشترین امکان عبارت است از رده‌بندی، موضوع‌سازی؛ و سرشناسه.

مآخذ

- حزری، عباس (۱۳۷۹). در نگرش نشاط. نظام‌های همکاری بین کتابخانه‌ای. تهران: سمت.
- حزری، عباس (۱۳۷۲). در سرین دخت عماد خراسانی. فهرستگان کشاورزی ایران. تهران: وزارت کشاورزی.
- کرایست، جان م (۱۳۵۶). مبانی فلسفه کتابداری آموزشی. ترجمه اسدالله آزاد. مشهد: آستان قدس رضوی، مؤسسه چاپ و انتشارات.
- معمدنژاد، کاظم (۱۳۷۱). وسایل ارتباط جمعی. تهران: دانشگاه علامه طباطبائی.
- مولانا، حمید (۱۳۷۱). گذر از نوگرایی: ارتباطات و دگرگونی جامعه. ترجمه یونس شکریاوه. تهران: مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه‌ها.

- نشاط، نرگس (۱۳۷۳). "بررسی وضعیت موضوع‌دهی به کتاب‌های فارسی در کتابشناسی ملی ایران". پیام کتابخانه. س. چهارم، ۱ و ۲ (بهار و تابستان): ۷۵-۷۶.
- نشاط، نرگس (۱۳۷۹). نظام‌های همکاری بین کتابخانه‌ای. تهران: سمت.
- Bloom field, B.C. (1988). "Report of the work of the Section on Bibliography 1987-88". *International Cataloging and Bibliographic Control*. 17, PP. 54-55.
- Christ, John M. (1972). *Concepts and Subject Headings: their Relation in Information Retrieval and Library Science*. Metuchen: Scarecrow Press.
- Cook, Charles Donald (1977). "The Effectiveness of the Anglo-American Cataloging Rules in Achieving Standardization of Choice ... D.L.S. diss. Columbia University.
- Cook, Charles Donald (1987). "Headings for Corporate Names: International Standardization Under AACR". *Library Resources & Technical Services*. 28, PP. 239-252.
- Hooper, R.S. (1965). *Indexer Consistency and Utilization*. Bethesda, Md: IBM Corp.
- ISBD(M) (1974). *International Standard Bibliographic Description for Monographic Description*. London: IFLA Committee on Cataloguing.
- Jones, Edgar (1992). "Consistency in Choice and form of Main Entry: A Comparison of Library of Congress and British Library Monograph Cataloging". *LRTS*. 63(2): PP. 209-223.
- Library of Congress (1988). *Annual Report of Librarian of Congress for the Fiscal year Ending Sept 30, 1987*. Washington, D.C.: Library of Congress.
- Tarr, Daniel; Borko, Harold (1974). "Factors Influencing Inter-Indexer Consistency". In *Proceeding of the American Society for Information Science. Vol. 11: 37th Annual Meeting*. Washington, D.C.: ASIS, PP. 50-55.
- Tinker, John F. (1970). "Imprecision in Meaning Measured by Inconsistency of Indexing". In Tefko Saracevic (ed). *Introduction to Information Science*. New York: Bowker, PP.

547-553.

- Tonta, Y. (1931). "A Study of Indexing Consistency Between Library of Congress and British Library Catalogers". *Library Resources & Technical Services*. 35(2): 177-185.
- Vatican Library (1948). *Rules for the Catalog of Printed Books*. Translated by very Rev ... [et al.]. Chicago: American Library Association.
- Vickery, B.C. (1970). *Techniques of Information Retrieval*. London: Butterworths.
- Wilson, Patrick (1985). "Subjects and the Sense of Position". in *Theory of Subject Analysis*. ed. by Lois Mai Chan ... [et al.]. Littleton, Colo: Libraries Unlimited, PP. 308-325.
- Zadeh, L.A. (1965). "Fuzzy Set". *Information and Control*, 8, PP. 338-352.
- Zundz, Pranas; Dexter, Margaret E. (1984). "Indexing Consistency and Quality". In *Introduction to Information Science*. Compiled and edited by Tefko Saracevic. New York: R. R. Bowker Co, PP. 563-571.

شرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی